

Când și cum s-a născut ideea elaborării și publicării acestui ghid pentru judecători?

Ideea acestui proiect și, implicit, a acestui ghid s-a născut în urmă cu un an. Inițiativa a fost declanșată de către SoJust, care a adresat Fundației Konrad Adenauer rugămintea de a le acorda sprijin pentru a dezvolta și implementa un proiect de un an de zile pe tema influenței și factorilor de presiune în sistemul juridic românesc. Ne-am hotărât să sprijinim acest proiect din mai multe motive. Una dintre prioritățile Programului Statul de Drept în Europa de Sud-Est este promovarea independenței și imparțialității în justiție, pentru că o justiție independentă reprezintă un element constitutiv al statului de drept (*Rechtsstaat*) și un drept fundamental. România este semnatară a Convenției pentru Drepturile Omului, iar art. 6 spune că fiecare persoană are dreptul la un proces independent și imparțial.

Cum poate fi promovată o justiție independentă prin intermediul unui program cum este Programul Statul de Drept?

Există diverse instrumente, instituții și posibilități care ajută la garantarea independenței justiției. Printre acestea sunt măsurile instituționale (vorbind în principal de Consiliul Superior al Magistraturii și, desigur, de legi), dar, de o egală importanță, sunt și măsurile care pot să-i conștientizeze pe actorii participanți la actul de justiție de necesitatea asigurării independenței. Convingerea noastră este că independența justiției poate fi asigurată numai dacă toate aceste aspecte sunt promovate și susținute în aceeași măsură. Programul Statul de Drept în Europa de Sud-Est a fost conceput ca un program-dialog și am decis să colaborăm și să susținem acest proiect al SoJust pentru că se bazează pe un dialog cu judecătorii.

Care au fost principalele etape ale programului?

Împreună cu reprezentanții SoJust am mers în instanțe din 7 orașe românești: Tg. Mureș, Oradea, Cluj-Napoca, Suceava, Focșani, Slatina și Timișoara. Acolo, în colaborare cu instanțele respective, am desfășurat seminarii de câte o zi, la care au participat câte 15-20 de judecători. Prima jumătate a fiecărui seminar a fost dedicată prezentărilor și discuțiilor, iar cea de-a doua jumătate analizării unor studii de caz. Mass-media nu au fost prezente la aceste seminarii.

De ce nu au fost invitați și jurnaliști la aceste întâlniri?

Am exclus participarea mass-media de la aceste întâlniri pentru că am dorit să creăm un forum în care să se poată desfășura un dialog sincer, deschis și neinfluențat. Toți judecătorii care au participat la seminarii au fost de părere că mass-media reprezintă un factor de presiune și de influență. Am considerat că, în această primă fază a proiectului, absența mass-media de la aceste întâlniri ar promova mai mult dialogul. La aceste seminarii, pe lângă judecători și membri ai SoJust, au participat și câte un reprezentant al CSM și al Ministerului Justiției.

Mediatori în dialogul interinstituțional

Cum au decurs aceste seminarii?

Dacă ne gândim că, în total, în România există în funcție aproximativ 4.000 de judecători, ați putea considera că am reușit să discutăm doar cu o mică parte dintre ei în cadrul seminariilor. Cred însă că am reușit să ne atingem scopul pe care l-am avut în vedere, din trei motive. În primul rând, în mod conștient, am ales orașele

Dr. iur. STEFANIE RICARDA ROOS

Dialog pentru consolidarea unei justiții independente

Fundația Konrad Adenauer, prin Programul Statul de Drept în Europa de Sud-Est, împreună cu Societatea pentru Justiție (SoJust), au organizat pe parcursul anului 2006, în 7 orașe din România (Tg. Mureș, Cluj-Napoca, Oradea, Suceava, Focșani, Timișoara și Slatina), o serie de seminarii pentru judecători, în urma cărora a fost publicat un ghid privind Factorii de presiune și conflictele de interese în justiție.

Despre acest ghid și despre dezbaterile care au dus la apariția lui am stat de vorbă cu dr. Stefanie Ricarda Roos, directoarea Programului Statul de Drept în Europa de Sud-Est al Fundației Konrad Adenauer.

respective din motive geografice, pentru că până acum fuseseră neglijate din punctul de vedere al organizării de seminarii în acest domeniu. Majoritatea judecătorilor care au participat la seminarii ne-au spus că este prima dată când au avut într-adevăr posibilitatea să vorbească cu colegii lor despre factorii de presiune și influență care afectează activitatea judecătorească și independența justiției. De asemenea, li s-a oferit pentru prima dată ocazia de a studia anumite exemple și de a vedea cum se pot aborda acești factori de influență și presiune.

Care a fost atmosfera la aceste discuții?

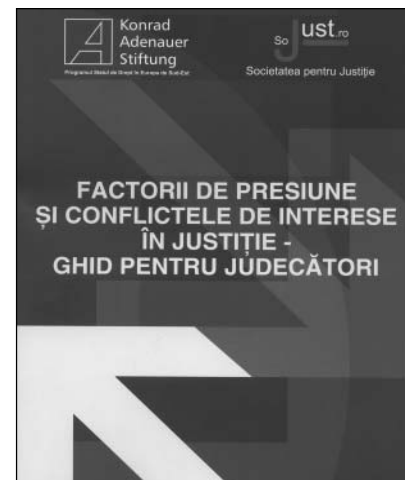
În fiecare seminar am putut observa cum rezervele și tensiunile care existau la început au scăzut pe parcursul zilei respective. În felul acesta s-a dat și un impuls dialogului și a fost dată la o parte această timiditate de a vorbi cu colegii. Judecătorii nu au discutat doar despre aspecte tehnice – dacă au sau nu computer la birou, care le este salariul, câți judecători sunt în instanța respectivă, câte cazuri rezolvă pe zi –, ci au abordat și principii, teme care merg la esența actului de justiție.

Al doilea obiectiv pe care l-am atins a pornit de la ideea că independența justiției poate fi garantată cu succes numai dacă toți actorii implicați colaborează, și nu lucrează unul împotriva celuilalt. Ceea ce am observat eu anul trecut a fost faptul că diferite instituții, fie că sunt de stat sau reprezentante ale societății civile, s-au arătat destul de rezerve în ceea ce privește colaborarea cu alte instituții care au răspunderea de a garanta independența justiției. Noi am încercat, prin intermediul proiectului nostru, să creăm un forum în care să se adune reprezentanți ai tuturor instituțiilor, să se așeze la aceeași masă și să poarte un dialog deschis, critic și obiectiv, să discute împreună despre provocările care există cu privire la garantarea independenței în justiție și despre posibilitățile de îmbunătățire a acestui aspect. La fiecare seminar, pe lângă judecători, am invitat câte un membru al CSM, al Ministerului Justiției, precum și mai mulți reprezentanți ai societății civile – prin societate civilă înțeleg membri ai SoJust. Cel mai bun exemplu este seminarul de la Slatina, unde, pe lângă Lidia Bărbulescu, membră a CSM, a participat și Monica Macovei, ministrul Justiției. Începutul seminarului a fost destul de tensionat și au existat rezerve de toate părțile. Am reușit însă ca, într-un interval de două ore și jumătate de discuții, să creăm un climat în care a avut loc un dialog constructiv între toți participanții, iar în final s-a ajuns la niște rezultate constructive în ceea ce privește îmbunătățirea independenței în justiție. Acest lucru se datorează în principal tinerilor judecători participanți, care nu s-au lăsat influențați de situația polarizantă, ci au făcut referire în permanență în mod obiectiv la problemele care există, au întrebat care ar fi soluțiile și au oferit ei înșiși soluții. Acest seminar a avut loc în luna noiembrie a anului trecut și la el a participat, ca expert străin, și d-l Christian Schmitz-Justen, judecător de la Curtea de Apel din Köln. Domnia sa a declarat că, dacă Europa mai avea nevoie de o dovadă că România este pregătită pentru a adera la UE, acel seminar a fost mai mult decât elocvent.

Programul Statul de Drept în Europa de Sud-Est nu vrea și nici nu poate să impună anumite măsuri într-o țară precum România. Noi ne asumăm doar rolul de „mediatori” – putem facilita existența unui forum în care să fie prezenți reprezentanți ai acestor instituții. Pentru a reuși, este esențial să cooperăm cu toate aceste instituții implicate. De asemenea, este foarte important să se înțeleagă că programul nostru nu reprezintă un braț prelungit al unei organizații nonguvernamentale, al CSM sau al Ministerului Justiției, ci că obiectivul nostru este promovarea independenței justiției, iar acest obiectiv poate fi atins numai dacă vom colabora cu toate aceste instituții în aceeași măsură.

Al treilea obiectiv al nostru a avut un rezultat concret, palpabil. Este vorba despre un ghid pentru judecători – Factorii de presiune și conflictele de interese în justiție. Conform cercetărilor noastre și afirmațiilor

membrilor CSM, este prima publicație pentru judecătorii din România în care sunt definiți termenii *independență* și *imparțialitate*. De asemenea, tot în premieră, sunt listați factorii de presiune și de influență, dar și instrumentele și măsurile juridice care să ducă la evitarea conflictelor de interese și la eliminarea acestor factori de presiune care există în justiția din România. Alexandrina Rădulescu, membră a CSM, prezentă ca referentă în cadrul unuia dintre seminarii, a subliniat faptul că, din punctul ei de vedere, acest ghid reprezintă un document foarte important, fiind prima dată când se încearcă definirea a ceva despre care se vorbește foarte mult, dar care se află încă într-o stare de neclaritate. Acest ghid nu se vrea în nici un caz a fi complet și nu se consideră „Biblia” independenței în justiție. Răspunderea pentru acest ghid este a celor trei autori (Horațiu Dumbravă, Dana Cigan și Cristi Danileț, membri ai SoJust). Ghidul are un tiraj de 1.000 de exemplare și va fi transmis tuturor orașelor în care există judecătorii. Acest ghid este și un impuls pentru discuții ulterioare. Speranța mea este că dialogul inițiat de noi în cadrul seminariilor va fi continuat de către judecători.

Factori de presiune

Din discuțiile la seminarii, care au fost principalele probleme enunțate de judecători?

A existat în permanență o conștientizare a unor factori de presiune, care au fost repetați mereu. De exemplu, există factori de presiune materiali, cum ar fi salariile mici. Alți factori de presiune repetați permanent au fost mass-media, dar și jurisprudența, care nu este unitară. Judecătorii au discutat despre aceste lucruri, însă disponibilitatea de a dezbate aceste aspecte a fost diferită de la un oraș la altul și de la o persoană la alta. Un punct critic numit de fiecare dată a fost faptul că judecătorii nu se simt reprezentați de către nici o instituție a statului, ci mai degrabă simt că se află undeva între Ministerul Justiției și CSM, victime ale tensiunilor dintre aceste instituții. Acesta este singurul aspect specific pentru România pe care l-am sesizat. Expertul german care a participat la seminarii mi-a spus că toți ceilalți factori de presiune și de influență sunt prezenți, în grade diferite, în toate țările.

Participanții la seminarii au fost de părere că aceste probleme se pot rezolva mai degrabă prin coduri etice sau prin măsuri legislative?

Răspunsul a fost diferit și a depins de fiecare dată de factorii de presiune individuali care existau la nivel de oraș. Dacă vorbim despre măsuri legislative, numite mai degrabă măsuri disciplinare, atunci există pericolul ca acestea să reprezinte o intervenție în independența justiției. În același timp, participanții au conștientizat faptul că un cod etic care să nu prevadă sancțiuni presupune un grad foarte mare de responsabilizare și de conștientizare din partea judecătorilor.

Interviu realizat de Răzvan Brăileanu